

Dış Ticaret Girişimciliği Potansiyeli Bağlamında Kamu Ve Vakıf Üniversitelerinin Karşılaştırılması

Ahmet Yağmur ERSOY

Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret Bölümü
Asst. Prof. Dr., Sakarya Univ. Sakarya Business School, Dept. of International Trade

Orcid ID: 0000-0002-7865-6574

ayersoy@sakarya.edu.tr

Metin SAYGILI

Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı
Phd. Student, Sakarya Univ. Graduate School of Business, Dept. of Management

Orcid ID: 0000-0001-6920-822X

mtnsaygili@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı, potansiyel dış ticaret girişimci olarak ele alınan ve üniversitelerin (kamu¹ ve vakıf²) uluslararası ticaret bölümlerinde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin dış ticaret girişimciliğine yönelik eğilimlerini ve dış ticaret girişim farkındalıklarını incelemektir. Bu araştırma, nicel araştırma yöntemine göre tasarlanmış bir araştırmadır. Araştırmanın verileri kolayda örnekleme yöntemi benimsenerek 278 öğrenciden elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin % 70'nin kendi işletmesini kurmak isteyen girişimci adayı olduğunu ortaya koymaktadır. Kamu üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin yaklaşık %65'i ise özel sektöre yönelmenin daha uygun olduğunu vurgulamışlardır. Dış ticaret girişimcilik eğilimi vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerde kamu üniversitesine göre daha yüksek düzeydedir.

Anahtar Kelimeler: Dış Ticaret Girişimciliği, Dış Ticaret Girişimcilik Eğilimi, Dış Ticaret Girişim Farkındalığı, Girişimcilik, Uluslararası Ticaret

Comparison of Foundation and State Universities in the Context of Foreign Trade Entrepreneurship

Abstract

The goal of this study is to analyze foreign trade entrepreneurship tendency and foreign trade entrepreneurship awareness of foreign trade students from foundation universities and state universities who are considered as potential foreign trade entrepreneurs. This study was designed according to a quantitative research method. Study data was collected from 278 students with convenience sampling method.

Results show that 70 % of foundation university students are entrepreneur candidates who want to start their own business. Approximately 65 % of the students who are studying on state university emphasize that they would work toward private sector. Foreign trade entrepreneurship tendency of foundation university students is stronger than that of state university students.

Keywords: Foreign Trade Entrepreneurship, Foreign Trade Entrepreneurship Tendency, Foreign Trade Entrepreneurship Awareness, Entrepreneurship International Trade.

¹ Bu çalışmada kamu üniversitesi için seçilen örneklem, yazarlar tarafından daha önce yapılan farklı bir çalışmada (Ersoy ve Saygılı, 2017) kullanılmıştır. Bu çalışmada ise kamu üniversitesi örnekleminde, vakıf üniversitesi örneklemi ile karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla faydalanılmıştır.

² Vakıf üniversitesi için seçilen örneklem bu çalışmaya yönelik orijinal olarak toplanmıştır.

Giriş

“Girişimcilik, geri kalmış ekonomilerde yapılanmanın, gelişmekte olan ülkelerde kalkınmanın, gelişmiş ekonomilerde ise dinamizmin, yeni zenginlik ve refah yaratmanın yapı taşıdır” (Naktiyok, 2004, s. 11).

Bygrave ve Hofer (1991) girişimciliğin makro ve mikro açısından ele alındığında, ekonomiler için çok yönlü ve büyük bir önem taşıdığını, girişimcilik niyeti olan kişilerin sayıca ve nitelikçe geliştirilmesinin gerekliliğini, girişimcilik konusuna ilgi gösteren kişilerin niyetlerinin oluşturulması için planlı bir çalışma yapılması ve girişimciliğin ülke politikaları içerisinde de yerini alması gerektiğini vurgulamıştır. Ekonominin itme gücünü ya da dinamizmini oluşturan (McBurney, 1987: aktaran Börü, 2006, s. 27) ve ulusal düzeyde zenginlik ortaya çıkaran, rekabeti artırıcı etkiye sahip olan, ürün ve hizmetlerin çeşitliliğinin sağlanarak sunulmasına imkan tanıyan, çok ve çeşitli iş fırsatlarını sunarak hem sosyal hem de ekonomik büyüme ve gelişme için önemli bir faktör olarak kabul edilen girişimcilik (Lee ve Peterson, 2000), geleceğin dünyasında önemli bir potansiyel güç olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle girişimcilerin artırılarak bu yönde bir talep ve eğilimi oluşturulması, girişimcilik kararının verilmesinin teşvik edilmesi ciddi ve bütüncül bir çalışma olarak ele alınmaktadır. Özellikle az gelişmiş ülkelerde girişimcilğe yönelik davranışların desteklenmesi ve girişimcilerin cesaretlendirilmesi, iktisadi kalkınmayı ve gelişmeyi artırıcı bir etken olarak görülmesi bakımından teşvik edilmektedir (Mueller ve Thomas, 2000).

Kavramsal Çerçeve

Girişimcilik

Girişimcilik kavramı, Fransızca *“yenilik ve bir iş başlatma yoluyla ihtiyaç ve istekleri yerine getirmek”* anlamına gelen *“entrepreneurship”* sözcüğünden gelen ve birbirinden farklı alanlarda, farklı anlamlarda kullanılan bir kelimedir (Brinks ve Vale, 1990: aktaran. Aksöz, Adaçay, Kozak, Esen ve Bakır, 2012).

Girişimci kavramı literatürde çok kullanılan kavramlar arasında yer aldığından birçok yazar tarafından birçok tanımlama yapılmıştır. Literatürde farklı birçok tanım yer almasına rağmen (Kirzner, 1973; Ronstadt, 1984; Stevenson, Roberts ve Gousbeck, 1985; Hisrich, 1989; Shane ve Venkataraman; 2000 gibi) girişimciyi en yalın haliyle *“Kıt kaynakları bir araya getirerek riski göze alabilen kişi”* olarak tanımlamak mümkündür. Diğer taraftan bütün bu tanımlardan yola çıkarak girişimcinin; *“üretim girdilerini organize ve koordine eden ve bunu üretim faaliyetine özgüleyen gerçek veya tüzel kişi”* olduğu söylenebilir.

İnsanlar yaşamlarını devam ettirebilmek için var oluşlarından beri mal ve hizmet üretme eğilimindedirler. Bu üretim eğiliminin gerçekleşmesi için

üretim fonksiyonlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Üretim fonksiyonları da iş gücü, doğal kaynak, sermaye ve son olarak bunları bir araya getirecek girişimciden oluşmaktadır. Bu bağlamda girişimcinin ekonomik açıdan ön plana çıkan fonksiyonları şu şekildedir (Aksöz ve diğerleri, 2012; Türkmen, 2007):

- *Ekonomik büyümeyi sağlamak ve işsizlik sorununa önemli ölçüde çözüm bulmak*
- *Yeni faaliyet alanlarının oluşmasını ve teknolojiyle birlikte verimlilik artışını sağlamak*
- *Atıl kaynakları kullanarak kaynak kullanımında etkinlik sağlamak*
- *Yeni fikirlerin oluşması, yani inovasyonu yaygınlaştırmak*
- *Ülke ekonomisine ilaveten teknoloji ve sosyo-kültürel yapı ile dış dünya arasında köprü olmak*

Yukarıda ki unsurlardan yola çıkarak girişimciliğin; ekonomi, teknoloji gibi kavramlarla iç içe olduğu görülmektedir. Bu nedenle, bir ülkenin gelişip ilerlemesi için ekonomik büyüme ve genişlemeye yönelmesinin gerekliliği ne derece önemliyse bu büyüme ve genişlemede karşımıza girişimciliğin önemi yadsınamaz derecededir.

Girişimcilik Eğilimi

Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre eğilim "*Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek*" anlamına gelmektedir (www.tdk.gov.tr). Bireyin girişimciliğe isteğinin olması, bu konuda aktif rol alması veya girişimcilik üzerine planlarının var olması o bireyin girişimcilik eğiliminin olduğunu gösterir.

Girişimcilik eğilimi, kişilerin kendi işini yapmadaki istek ve istikrarlılığını ifade eder ve kişisel ve çevresel faktörlerin birleşiminden oluşur. Girişimcilik eğilimi, girişimcilik davranışının bir parçası olmakla beraber, bağımsız olma, yenilikçi olma, risk alma ve öngörü sahibi olma, rekabetçi olma gibi önemli süreçler ile bütünleşik bir yapı oluşturur (Bozkurt, 2011). Bir başka tanımda ise girişimcilik eğilimi, kişinin kendi işini yapabilmek amacıyla çaba göstermesi ve eylemlere bağlı olma durumu olarak ifade edilmiştir (Timuroğlu ve Çakır, 2014).

Girişimciler, girişimci olmadan önce belli bir dereceye kadar girişimcilik eğilimi/niyeti gösterirler. Başka bir deyişle, insanlar belirli tetikleyicileri (harekete geçirici faktörleri) olmadan birden bire girişimci olamazlar. Bireylerin önce davranışa yönelik önemli ölçüde eğilim göstermeleri gerekir (Koe, Sa'ari, Majid ve Ismail, 2012). Sonuç olarak girişimcilik, bireylerin kazara yaptıkları bir eylem değil, seçimlerinin sonucunda bilerek yaptıkları faaliyetler olarak nitelendirilir (Obschonka, Silbereisen ve Schmitt-

Rodermund, 2010). Bu bağlamda girişimcinin başlangıç noktasını sahip olduğu eğitim ve bu eğitimi kullanabilme becerisi, hem ailesi hem de toplumun kendisine sağladığı olanaklar ve üzerindeki iş yükü belirleyebilmektedir (Korkmaz, 2012).

Girişimcilik eğilimi kişilerin kendi yeteneklerini gösteren bir yaklaşımdır. Bu doğrultuda girişimcilik eğilimi, kişinin ilgi, istek ve fiillerini organizasyonel istihdamın karşısında bir görüş olarak kendini istihdam etmeye yönlendirme şeklinde yorumlanabilir. Günümüzde işletmeler girişimcilik eğilimini, girişimci faaliyetlere yönelik program oluşturma aşamaları ve tarzları olarak ele alınmaktadır (Karakaş, 2012). Bununla birlikte, girişimci davranışları veya yeni bir örgütün oluşturulması, fırsatların anlaşılması ile de alakalı olabilmektedir. Fırsatların anlaşılması da istekler üzerine bir durum olabileceği gibi; yeni fırsatların fark edilmesi konusunda olumlu ve olumsuz etki yapabilmektedir. Birçok yazar, plânlı olmasından dolayı yeni bir örgütün meydana getirilmesini eğilimlere bağlı bir davranış olarak düşünmüştür. Bu sebeple eğilim, girişimcilik faaliyetlerinin güçlü bir belirleyicisi hükmündedir (Doğan, 2013).

Chen ve Lai (2010) girişimci özelliklere sahip bireylerin kişiliklerinin oluşmasında, etkili olan faktörlerin doğuştan geldiği ve onları girişimci olmaya yönelttiği gibi sosyal çevre (aile, toplum), alınan eğitim ve ekonomik çevre gibi dış faktörlerin de girişimcilik eğiliminin şekillenmesinde önemli birer faktör olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, Hisrich ve Roberts'in (2002) çalışmasına ait sonuçlar aile, yaş, kişisel norm ve değerler, eğitim, iş tecrübesi ve rol modellerinde girişimcilik eğilimine etki eden faktörlerin başında geldiğini göstermektedir. Bu unsurlar değerlendirildiğinde; bireyin ailesinde bir girişimcinin olması, özellikle de babanın kendi işini kurup yönetmesi girişimcilik eğilimini tetikleyen önemli bir unsur olarak görülmektedir. Diğer taraftan, girişimcilik kariyerine başlama hem de girişimciliği devam ettirmede gerekli olan enerji ve maddi destek açısından yaşın önemi de giderek artmaktadır. Genç girişimcilerin arttığı günümüzde 22 yaş ve üzeri bireylerin girişimcilik eğilimleri oldukça yüksektir. İş tecrübesi ele alındığında ise özellikle uzmanlık gerektiren ya da yeni bir alanda faaliyet gösterme açısından kolaylık ve rahatlık sağlayan bir faktör olarak görülmektedir. Referans grupları ya da rol modeller dikkate alındığında yakın çevreden başlayarak ulusal veya uluslararası alanda faaliyet gösteren işletme sahibi girişimcilerde bu eğilimi tetikleyen etmenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Girişimcilerin yeni bir iş kurma ya da yeni bir sektöre girmek amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetlerde temel olarak "itme ve çekme" faktörleri etkili olmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde ülkedeki iktisadi koşulların sebep olduğu işsizlik problemleri, kendini ifade ve ispat etme isteği, bağımsız olma arzusu, kendi işini kurma ve kendi işinin patronu olma arzusu, bol kazanç, zenginlik ve refah içinde hayatını sürdürme arzusu, saygınlık arzusu iş kurmaya yönelik itici faktörler olurken işin getirisi olan gerginlik ve stresten uzak durma arzusu gibi çekici faktörler girişimcilik

eğilimde önemli bir yere sahip olmaktadır (Zimmerer ve Scarborough, 2005). Diğer taraftan işletmenin kuruluşu için gerekli finansmanı oluşturmada ortaya çıkan güçlükler, yüksek maliyetli sermaye ihtiyacı, girilecek pazar ya da sektöre ait giriş engelleri ve işletme çevresine yönelik riskler, yasal kısıtlamalar, girişimciliğe yönelik eğitim eksiklikleri, nitelikli insan gücüne yönelik problemler ve kısıtlarla birlikte kişisel beceriler ve özellikler girişimci faaliyetleri engelleyici faktörler olarak değerlendirilmektedir (Wickham, 2006).

Bireyin girişimcilik isteği ya da bir başka deyişle girişimcilik eğilimi genellikle aileden başlamaktadır. Eğer ailede bir girişimci varsa çocuk da ticari faaliyetlere daha yatkın olacaktır. Bu bağlamda, girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında ve oluşmasında, aile yapısı, babanın mesleği, gelir düzeyi ve eğitim seviyesi etkili olmaktadır (Bozkurt, 2011). Çünkü kendisi eğitilmiş olan baba ailesini de bu yönde teşvik edecek ve gelir seviyesinin de uygun olması aile bireyleri için teşvik edici bir unsur olarak görülecektir.

Mueller ve Thomas'a göre (2000) bir girişim gerçekleştirilmeye yönelik eğilim göstermesi, bireyin sahip olduğu yaşam tarzı, çocukluğu, aile yapısı ve sosyal çevresi, yaşı, eğitimi, mevcut çalışma deneyimi ve destekleyici ağları gibi çeşitli faktörler tarafından belirlendiğini vurgulamaktadır. İtme ve çekme faktörleri olarak ifade edilen bu faktörler incelendiğinde, çalışılan işten memnun olmamanın, işsizlik ya da diğer bir deyişle istihdam olanaklarının eksikliğinin ve kariyer planlarındaki olumsuz gelişmelerin girişimcilik eğilimine itici bir güç olduğunun; alınan eğitim ile yeni iş olanaklarını keşfetmenin ise girişimcilik eğilimine yönelik çekici güç olduğunun göstergeleri olarak nitelendirilmektedir.

Girişimcilik eğilimi sadece bireysel faktörlere bağlı olmayıp aynı zamanda çevresel faktörlerin bir bileşimi olarak görülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde girişimcilik bireylerin kendi işini kurma ve yönetme konusundaki istek, azim ve kararlılığı ifade etmektedir (Okudan ve Rzas, 2006, s. 197). Shane ve Venkatraman (2000, s. 218) ise gerçekleştirdikleri çalışmada girişimci bireylerin varlığının sosyal, kültürel, ekonomik, demografik ve kişilik faktörleri yanında girişimcilik konusundaki istek ve eğilimlerce de şekillendiğini ifade etmektedir. Parnell, Crandall ve Menefee (1995) girişimcilik eğiliminin her biri birbiri ile yakından ilişkili olan ve aşağıda yer alan üç aktör tarafından oluşan bir fonksiyon olduğunu belirterek bu faktörleri şu şekilde sıralamışlardır (aktaran Börü, 2006, s. 28):

- *Bireyin sahip olduğu girişimcilik eğitimi, bilgi düzeyi ve yeni riskler alma yönüne ilişkin yetkinliği*
- *Bireyin ekonomik yapıdaki girişimcilik fırsatları ile ilgili (fırsatlara ilişkin) inançları*
- *Bireyin mevcut fırsatları fark edip değerlendirebileceği konusunda kendine duyduğu özgüven*

Mok (2005) farklı bir bakış açısıyla hükümetlerin de, bir teşvik ve destek mekanizması görevini üstlenerek girişimciliğe özendirici faaliyetlerle girişimcilik eğiliminin geliştirilmesi ve artırılması amacıyla bazı stratejileri benimsemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu stratejilere bakıldığında ise aşağıdaki şekilde olduğu görülmektedir (aktaran Börü,2006, s. 28):

- Fiziksel, beşeri ve teknolojik altyapı için gerekli yatırımların yapılması
- Teknolojik gelişim ve yenilik yapmaya uygun iş çevrelerinin yaratılması
- Politik desteklerin ve teşviklerin sağlanması
- Sanayi ve iş girişimlerinin koordine edilmesi
- Gereken yerlerde finansal desteğin sağlanması

Girişimci olarak iş yaşamına, kariyerine devam etme isteği ve kararlılığı, başarılı bir girişimcilik için önemli bir ön koşul olarak değerlendirilmektedir. Bu da daha çok genç yaşlarda ortaya çıkan ve devam ettirilen girişimcilik ile özdeşleştirilmekte ve genç bir yaşta girişimci olabilmek daha çok istenen bir durum olarak görülmektedir (Schmitt-Rodermund, 2004).

Girişimcilik eğilimine yönelik çekici bir güç oluşturan ve önemli bir etken olarak görülen eğitim dikkate alındığında, özellikle üniversitede eğitim gören genç nüfusun girişimci özelliklerinin ortaya çıkarılması ve girişimcilik potansiyellerinin farkına varılarak teşvik edilmesi, ayrıca kişilerin girişimciliğe özenmeleri ve yönelmeleri açısından olumlu bir etki oluşturduğunu ifade etmek mümkündür (Wang ve Wong, 2004).

Girişimcilik Eğilimine Yönelik Gerçekleştirilen Çalışmalara Genel Bakış

Girişimcilik eğilimi ve girişimcilik potansiyeli üzerine gerçekleştirilen araştırmalar gençlerin aslında girişimcilik konusunda ne derece istekli ve eğilimli olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu bulgularda girişimcilik istek ve eğiliminde demografik faktörlerin etkilerini de ortaya koymaya çalışan çalışmaların varlığı göze çarpmaktadır.

Brenner, Pringle ve Greenhaus (1991) tarafından 237 işletme bölümü öğrencisine yönelik gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerin yarısından fazlasının kendi işlerini kurmayı ve yönetmeyi istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kuzey İrlanda'daki öğrenciler üzerinde Hart ve Harrison (1992) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise yaptığı araştırma ise öğrencilerin neredeyse yarısının kendi işini kurmayı ve yönetmeyi arzuladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kourilsky ve Walstad (1998)'ın öğrenciler üzerinde yaptığı araştırma sonuçları da öğrencilerin %66,9'unun gelecekte kendi işlerini yapmak istediklerini ortaya koymaktadır.

512 öğrenci üzerinde Lüthje ve Franke'nin (2003) gerçekleştirdikleri çalışmanın bulguları öğrencilerin kişisel özelliklerinin kendi işini kurma davranışı üzerindeki etkisinin oldukça güçlü olduğunu göstermiştir. Bu

açından değerlendirildiğinde girişimcilik davranışının yeni bir iş kurma eğilimi ile güçlü bir ilişkisi olduğunu ifade etmek mümkündür. Ayrıca, girişimcilik eğiliminin fark edilen (algılanan) engeller ve desteklenen faktörler bakımından doğrudan desteklendiğini saptamıştır.

Börü (2006) tarafından potansiyel girişimci adayları olan işletme bölümü öğrencileri üzerine gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları, öğrencilerin büyük bir bölümünün ve özellikle kendi işini kurmayı ve yönetmeyi arzu edenlerin girişimcilik özelliklerine sahip oldukları ve girişimcilik eğilimi taşıdıklarını ortaya çıkarmıştır.

Bozkurt (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin gelecekte kendi işlerini kurma eğiliminde oldukları ve bunu da kişisel birikimleri ile gerçekleştirmeyi düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan öğrencilerin kendi işlerini kurma fırsatı bulamazlarsa özel sektörde prestijli bir işte çalışmayı istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Arslan (2002) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise öğrencilerin yaklaşık %50'sinin kendi işini kurmayı istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın bulguları girişimcilik eğilimleri açısından değerlendirildiğinde ise "kar elde etme isteği" ve "bağımsız çalışma isteği"nin yaklaşık %70'lik önem derecesine sahip olan ve birinci derecede önemli olarak görülen birer faktör olarak görüldüğü sonucunun ortaya çıktığı görülmüştür.

Girişimcilik eğilimi ile ilgili önceki çalışmalar incelendiğinde ve genel olarak değerlendirildiğinde son yıllarda üniversite öğrencilerinin girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarma ve öğrencileri girişimciliğe teşvik etme konularında dünyada (Souitaris, Zerbini ve Andreas, 2007; Khuong ve Ann, 2016, Zhao, Seibert ve Lumpkin 2010; Basu ve Virick, 2015; Sanchez, ve Hernandez- Sanchez 2014; Zain, Akram ve Ghani, 2010; Ismail, Khalid ve Othman, 2009) ve ülkemizde (İşcan ve Kaygın, 2011; Ören ve Biçkes, 2011; Kılıç, Keklik ve Çalış, 2012; Keleş, 2013; Bozkurt, 2014; Özdemir, Saygılı ve Yıldırım, 2016) birçok çalışma yapılmıştır. Literatür incelendiğinde girişimcilik eğilimi ile demografik faktörler, mesleki tercihler, motivasyonel değerler, aile faktörleri, girişimci kişilik özellikleri, kültürel çevre, kültürel farklılıklar, bireyci-toplumcu kültür, girişimcilik programları, örgütsel vatandaşlık ve kuşak farkı gibi faktörlerin ilişkilendirilmesi üzerine çalışmalar yapılmıştır.

Dış Ticaret Girişimciliği

Son yıllarda dış ticarete hızlı bir gelişim ve değişim sürecinin başladığı aşikardır. Birbirine binlerce kilometre uzaklıkta ki kıtalar, bölgeler ve ülkeler arası zor olan erişimin ve etkileşim gittikçe kolaylaştığı görülmektedir. Bu yaklaşmanın etkisiyle, dış ticaretle birlikte ülkelerin birbirlerine olan bağımlılıkları da gün geçtikçe artmaktadır (Gürol, 2006). Bu yaklaşma,

gelişme, ekonomik büyüme ve artan rekabet ortamının yanı sıra ihracat da gelişmekte olan ülkelerin büyümesinde en önemli aktörlerden biri konumunda yer almaktadır. Ülkemiz açısından ihracatın önemi her geçen gün artmakta ve bu önem ülkemizin gelecekle ilgili vereceği ekonomik kararlarda da kendini göstermektedir. Bu bağlamda bakıldığında, Türkiye'nin 2023 ihracat hedefi 500 milyar doların üzerinde seyretmektedir (Göçer, Bulut ve Dam, 2012). Türkiye, bu ihracat hedefine ulaşmak için; devlet yardımları ve teşvikler, dahilde ve hariçte işleme rejimi, Türk Eximbank tarafından sağlanan krediler ve bunun gibi bir çok farklı teşvikler uygulanarak dış ticareti arttırmaya yönelik stratejiler geliştirmekte ve uygulamaktadır (Ersungur ve Yalman, 2009, s. 85). Bu bağlamda bakıldığında Türkiye'nin dış ticaret konusunda oluşturduğu stratejik plan ve verdiği teşvikler, dış ticaret alanında gerçekleşen yatırımları her geçen gün biraz daha arttırmaktadır. Yatırımların artması beraberinde de yeni bir pazar olarak dış ticaret girişimciliği terminolojisini beraberinde getirmiştir. Dış ticaret girişimcisi; ülkelerin dış ticaretini ve dış ticaret hacmini arttırmaya yönelik olarak söz konusu hizmet üretim kaynaklarını koordine ve organize eden gerçek veya tüzel kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır (Doğun ve Saygılı, 2017).

Ersoy (2017, s. 952) ise dış ticaret girişimciliği kavramı üzerine gerçekleştirdiği çalışmada, dış ticaret girişimciliğini şu şekilde tanımlamıştır;

“Dış ticaret girişimciliği, yerli sanayiler tarafından yaratılan katma değerlerin ulusal sınırların ötesinde satılarak, elde edilen parasal karşılıklarla yine ülke içerisinde yeni katma değerler yaratılması sürecidir.”

Dış ticaret girişimcileri, girdikleri dış piyasanın siyasi, ekonomik, kültürel özelliklerini etkilerler. Ortaya çıkan bu etkiden dış ticaret girişimcileri de etkilenerek, hem girişimci olarak kendileri hem dış piyasanın birbiri ile etkileşim içinde olmasında baş aktif bir oynarlar (Aksöz ve diğerleri, 2012). Nitelikli eleman yetiştirmenin önemini anlayan ve ihracatı arttırmaya yönelik uygulamalara da yer veren ülkemizin bu yöndeki en önemli desteği uzman eleman yetiştirmek olarak görülmektedir. Buradan hareketle dış ticarete dahilde ve hariçte işleme rejimlerinden ziyade, girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi söz konusu hizmet üretiminin artması ve eğiliminin ekonomiye yansımalarının daha yüksek düzeyde bir baskı uygulayacağı düşünülmektedir. Yükseköğrenim kurumları da bunların büyük parçasını oluşturmakta ve destek vermektedir. Bu nedenle dış ticaret, girişimcilerin uluslararası ekonomi ve pazar koşullarında başarılı olabilmesi için bilgi sahibi olmasını gerektirmektedir. Ülkelerin girişimcilerini uluslararası arenada yalnız bırakmamak ve güçlendirmek amacıyla geliştirdikleri dış ticaret teşvik programları, finansman araçları, vergileme tarifeleri gibi birçok araç da eğitimli dış ticaret çalışan ya da uzmanları ile daha anlamlı bir hal almaktadır. Bu nedenle dış ticaret girişimcilerinin de faaliyette bulunmadan önce bu alana özgü kurum ve kuruluşları tanımaları

ve adım atılacak basamakları daha önceden öğrenmeleri başarılı olma yolunda önem arz etmektedir.

Dış Ticaret Girişimcilik Eğilimi

Yukarıda bahsedilen genel girişimcilik eğilimi, hali hazırda bir işletmeyi kurup kendi nam ve hesabına işleten kimseleri referans olarak tanımlanmaktadır. Ersoy ve Saygılı'ya (2017) göre girişimciliğin özel bir türü olan dış ticaret girişimciliği, "sektör ayırt etmeksizin dış ticaret faaliyeti ile iştigal eden kimselerin bu sahaya ilişkin yeteneklerinin belirlenmesi" olarak ifade edilmektedir.

Genel girişimcilik eğilimi ile dış ticaret girişimciliği arasında bir takım belirgin farklar söz konusudur ve genel girişimcilik eğilimi bireylerin bir iş kurup bu işi idare edebilme yeteneklerine odaklanırken, dış ticaret girişimciliği eğilimi, bireyin uluslararası ticaret yapabilmeye ilişkin kabiliyet, eğitim ve kişilik özelliklerini referans almaktadır (Ersoy ve Saygılı, 2017).

Bireylerin bir işletmeyi kurup, yönetebilecek bir kişilik ve kabiliyet altyapısına sahip olup olmadıklarını öğrenmeyi amaçlayan girişimcilik eğilimi ölçeğinin, bireyin uluslararası ticarete yönelme noktasında gerekli kişilik, kabiliyet ve eğitim unsurlarını ölçüp ölçemeyeceği tartışmalı bir husustur. Araştırmanın bu metodolojik sınırlılığının, dış ticaret faaliyetini kariyer olarak seçmiş kişilerin örneklem olarak kullanılmasıyla aşılması hedeflenmiştir. Örneklem olarak ele alınan ve çalışmada "Potansiyel Dış Ticaret Girişimcileri" olarak nitelendirilen, lisans düzeyinde uluslararası ticaret eğitimi almakta olan bireylerin genel girişimcilik eğilimlerinin ölçümü, izleyen çalışmalar için bir hareket noktası olarak belirlenmiştir.

Potansiyel dış ticaret girişimcilerinin girişimcilik eğilimlerinin, bu örneklem grubu için, dış ticaret girişimciliği eğilimi ile doğrusal bir ilişki içinde olduğu düşünülmektedir. Bu bakış açısıyla, girişimcilik eğiliminin potansiyel dış ticaret girişimcileri açısından dış ticaret girişim eğilimini yansıttığı söylenebilir.

Dış Ticaret Girişim Farkındalığı

Dış ticaret girişim farkındalığı ile ifade edilmek istenen, genel itibari ile bireylerin uluslararası ticarete ilişkin fırsatlara, risklere ve teşviklere ilişkin farkındalık düzeyleridir. Çalışmamızın odağında potansiyel dış ticaret girişimcileri olduğu için, bu bireylerin dış ticarete ilişkin farkındalık düzeylerinin dış ticaret girişimciliğinde bulunmaları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Dış ticaret girişim farkındalığı ile yalnızca dış ticarete ilişkin akademik bilgi düzeyini değil, dış ticarete ilişkin pratikte karşılaşılabilecek bir dizi etkin faktöre ilişkin aşinalık düzeyini öğrenmek amaçlanmaktadır.

Dış ticaret girişimciliği uluslararası pazarlardaki fırsatları görüp, bu fırsatları hızlı ve etkili bir biçimde değerlendirmeyi gerektirmektedir. Aynı zamanda dış ticaret girişimciliği bünyesinde büyük riskleri de barındırmaktadır. Dış ticaret girişimciliği noktasında bu fırsat ve riskleri öngörüp, hesaplayabilmek hem akademik ve pratik bilgi düzeyi ile hem de bireysel öğrenme ve risk alabilme becerisine bağlıdır. Bu bağlamda dış ticaret girişim farkındalığı ile dış ticaret girişimciliği arasında doğrusal bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, potansiyel dış ticaret girişimcisi olarak nitelendirilen ve üniversitelerin (kamu ve vakıf) uluslararası ticaret bölümünde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin dış ticaret girişimciliğine yönelik eğilimlerini ve dış ticaret girişim farkındalıklarını incelemek amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda, araştırma konusuna ilişkin yapılan geçmiş çalışmalar incelendiğinde üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi/girişimcilik potansiyeli hakkında literatürde birçok çalışma gerçekleştirilmesine rağmen dış ticaret girişimcilik eğilimi ve dış ticaret girişim farkındalığı üzerinde yeterli sayıda çalışmaya rastlanılmamış olması bu araştırmayı önemli bir hale getirmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde dış ticaret girişimcilik eğilimi ve dış ticaret girişim farkındalığı üzerine gerçekleştirilen bu araştırmanın hem literatüre hem de bu alanda çalışma yapan araştırmacı ve uygulayıcılara önemli bir katkının olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Örnekleme ve Verilerin Toplanması

Bu araştırma bir kamu ve bir vakıf üniversitesinde lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan Uluslararası Ticaret Bölümü öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri kolayda örnekleme yöntemi benimsenerek 278 öğrenciden elde edilmiştir. Elde edilen veriler, SPSS 21.0 istatistiksel analiz paket programında analize tabi tutulmuş ve sonuçlar tablolar aracılığıyla sunulmuş yorumlanmıştır. Araştırmada potansiyel dış ticaret girişimcisi olan öğrencilerin genel özelliklerini ortaya koymak, dış ticaret girişimcilik eğilimlerini belirlemek ve dış ticaret farkındalığını incelemek amacıyla betimleyici istatistiklerden yararlanılmıştır.

Veri Analizi Ve Bulgular

Bu bölümde, araştırma kapsamında analize tabi tutulan verilerle ilgili betimleyici istatistiksel bilgilere yer verilmektedir.

Demografik Özellikler

Araştırma kapsamında yer alan, kamu ve vakıf üniversitesinde öğrenim görmekte olan uluslararası ticaret bölümü öğrencilerine ait özellikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Genel Özellikleri

Özellikler	Seçenekler	KAMU ÜNİVERSİTESİ		VAKIF ÜNİVERSİTESİ	
		f	%	f	%
Cinsiyet	Erkek	86	57,3	77	61,1
	Kadın	64	42,7	49	38,9
Sınıf	1. sınıf	75	50,3	47	37,3
	2. sınıf	46	30,9	30	23,8
	3. sınıf	23	15,4	24	19
	4. sınıf	5	3,4	25	19,8
Not Ortalaması (Genel)	2,00 ve altı	80	54,1	11	8,7
	2,01-2,50	32	21,6	46	36,5
	2,51-3,00	21	14,2	37	29,4
	3,01-3,50	9	6,1	25	19,8
	3,51 ve üzeri	6	4,1	7	5,6

Öğrenciler demografik özellikler bakımından incelendiğinde, kamu üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin;

- Cinsiyet dağılımına bakıldığında % 57,3’ünün erkek, % 42,7’sinin kadın olduğu; yaş ortalamalarının ise yaklaşık 20,5 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin eğitim gördükleri sınıflar göz önünde bulundurulduğunda çalışmaya katılanların yarısının 1. sınıfta %30,9’nun ise 2. sınıfta öğrenim gördüğü görülmektedir. Çalışmanın gerçekleştirildiği zaman diliminde 4. sınıf öğrencilerinin birçoğu mesleki uygulamada olduğundan çalışmaya katılım oranları sadece % 3,4’tür. Öğrencilerin not ortalamaları incelendiğinde, 2,00 ve altı not ortalamasına sahip olanların % 50’den fazla olduğu, 3,00 ve üzerinde ortalamaya sahip olanlarının oranı ise tüm katılımcıların %10’unu oluşturmaktadır.

Tablo 2’de yer alan ve vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin genel özellikleri incelendiğinde;

- Öğrencilerin yaklaşık % 61,1’i erkek, %38,9’u kadın olduğu; yaş ortalamasının ise yaklaşık 21 olduğu bulgusu tabloda yer almaktadır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara ait dağılım incelendiğinde %37,3’ünün 1. sınıfta, yaklaşık %24’ünün ise 2. sınıfta öğrenim gördükleri görülmektedir. 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrenci yüzdeleri ise yaklaşık olarak birbirine eşittir. Vakıf üniversitesine öğrenim gören öğrencilerin

yaklaşık % 66'sının not ortalaması 2,01 ile 3,00 arasında iken 3,01 ile 4,00 arasında not ortalamasına sahip olan öğrencilerin araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır.

Girişimciliğe Yönelme

Öğrencilerin girişimciliğe yönelme isteklerine yönelik olarak hazırlanan sorulara verilen cevaplar ışığında elde edilen bulgular, kamu ve vakıf üniversitesi için Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Girişimciliğe Yönelme İsteği

KAMU ÜNİVERSİTESİ		Girişimciliğe Yönelme	VAKIF ÜNİVERSİTESİ	
f	%	Kariyer hedefi olarak okulu bitirdikten sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?	f	%
4	2,7	Kamu sektöründe çalışmak	16	12,7
83	55,7	Özel bir şirkette çalışmak	7	5,6
4	2,7	Aile işinin başına geçmek	58	46
58	38,9	Kendi işini kurmak	45	35,7
f	%	Ailenizden biri kendi işini kurup yönetti mi?	f	%
82	54,7	Evet	90	71,4
68	45,3	Hayır	36	28,6
f	%	Gelecekte kendi işinizi kurmayı düşünüyor musunuz?	f	%
112	75,7	Evet	105	83,3
36	24,3	Hayır	21	16,7

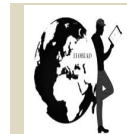
Tablo 3'deki bulgular kamu üniversitesi öğrencileri açısından incelendiğinde;

• Öğrencilerin yaklaşık %55,7'si eğitim gördükleri uluslararası ticaret bölümünden mezun olduktan sonra özel sektörde çalışmak istediklerini belirtmektedir. Öğrenciler arasında ailelerinden birinin kendi işini kurup yönettikleri belirtenlerin oranı yaklaşık %55 iken gelecekte kendi işini kurup yönetmek isteyen girişimci aday öğrencilerin oranı ise %75,7'dir.

Vakıf üniversitesi öğrencilerinin girişimciliğe yönelme isteklerine yönelik verdikleri cevaplar incelendiğinde ise;

• Vakıf üniversitesi öğrencilerinin %35,7'sinin kariyer hedeflerinde kendi işini kurmak yer alırken sadece %5,7'sinin özel bir şirkette çalışmak istediği görülmektedir. Ailesinden birinin kendi işini kurup yönettiğini belirten öğrenci oranı %71,4 olarak ortaya çıkmaktadır.

Ölçeklere İlişkin Bilgiler

Potansiyel dış ticaret girişimcisi olan uluslararası ticaret bölümü öğrencilerinin sahip oldukları dış ticaret girişimcilik eğilimleri ve dış ticaret girişim farkındalıklarını incelemek üzerine gerçekleştirilen bu çalışmada, dış ticaret girişimcilik eğilimini ölçmek amacıyla on dört ifadeden oluşan, Girginer ve Uçkun (2004) ve Bozkurt ve Erdurur'un (2013) çalışmalarında kullanılan "Girişimcilik Eğilimi Ölçeği"nden yararlanılmıştır. Dış ticaret girişimcilik eğilimini ölçmek amacıyla kullanılan ölçek, 5'li Likert ölçeği şeklinde hazırlanmıştır. Söz konusu ölçekte yer alan ifadeler güvenilirlik analizine tabi tutulmuş ve ölçeğin güvenilirlik testi (Cronbach alpha) sonucu 0,735 olarak bulunmuştur. Güvenilirlik testi (Cronbach alpha) sonucu, kritik değer olan 0,70'in üzerinde bulunduğundan ölçeğin iç tutarlılığın yüksek olduğu ifade edilebilir (Kalaycı, 2010, s. 405). Çalışmada katılımcıların dış ticaret girişimine yönelik farkındalıkları ile ilgili durumunu ortaya koymak amaçlanarak katılımcılara on dört ifade yöneltilmiş ve bilgi sahibi olup olmadıklarını "Evet" ya da "Hayır" cevaplarıyla belirtmeleri istenmiştir.

Dış Ticaret Girişim Farkındalığı

Dış ticaret girişim farkındalık ile ilgili durumunu ortaya koymak amacıyla kamu ve vakıf üniversitesi öğrencilerine Tablo 4'te yer alan ifadeler yöneltilerek bilgi sahibi olup olmadıklarını "Evet" ya da "Hayır" seçenekleri ile belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4. Dış Ticaret Girişim Farkındalığı

KAMU ÜNİVERSİTESİ		İfadeler	VAKIF ÜNİVERSİTESİ	
Evet	Hayır		Evet	Hayır
%			%	
62,3	37,7	Devletin verdiği/sağladığı dış ticaret teşviklerinden haberdarım.	57,3	42,7
69,5	30,5	Türkiye Cumhuriyeti'nin 2023 vizyonu içerisinde dış ticaretin önemini biliyorum.	65,1	34,9
80,0	20,0	Dış ticaret ile ilgili kurum ve kuruluşların neler olduğunu biliyorum.	48,4	51,6
71,5	28,5	Ambargo, ticaret yasağı vb. korumacı eğilimler hakkında bilgi sahibiyim.	54	46
93,4	6,6	Okuduğum bölümde dış ticaret ile ilgili temel alt yapı verilmektedir.	84,7	15,3
70,9	29,1	Devletin 2023 vizyonu, kişilerin dış ticaret girişimciliğine yönelmesine olanak sağlar.	53,2	46,8
54,7	45,3	Milli istihdam seferberliğinden haberdarım.	69,9	30,1
66,7	33,3	Eximbank'ın ihracata yönelik destekleri konusunda bilgi sahibiyim.	57,9	42,1
70,7	29,3	Milli istihdam seferberliği dış ticaret ve nitelikli dış ticaret personeli açığını kapatma konusunda atılmış önemli bir adımdır.	68,3	31,7
78,0	22,0	Eximbank vs. gibi kuruluşların, kişilerin dış ticaret girişimciliğine yönelmesi konusunda destek sağlayacağını düşünüyorum.	69,6	30,4
87,4	12,6	Döviz kuru, faiz düzeyleri/oranları, GSYİH gibi makroekonomik değişkenler dış ticaret girişimciliğini etki eden unsurlar arasında yer alır.	89,6	10,4
91,3	8,7	Farklı kültürlerle ticaret/iş yapmak girişimcilik avantajı sağlamada önemli bir faktördür.	78,4	21,6
72,2	27,8	Vereceğim kararlarda "Risk varsa getiri vardır." düşüncesini benimserim.	90,5	9,5

Öğrencilerin dış ticaret girişim farkındalığı ile ilgili olarak verdikleri cevaplar kamu ve özel üniversite açısından değerlendirildiğinde; hem kamu hem de vakıf üniversitesinde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimcisi olan öğrencilerin verdikleri yanıtların genel olarak olumlu olduğunu söylemek mümkündür.

Öğrencilerin cevapları, dış ticaret girişimciliği açısından değerlendirildiğinde; farklı kültürlerle ticaret/iş yapmanın kamu üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler (%91,3) için vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere (%78,4) göre daha önemli bir girişim avantajı olarak görülmektedir. Vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin (%90,5) eğer bir karar vereceklerse "Risk varsa getiri vardır." düşüncesinde

olacaklarını belirtirken bu oran kamu üniversitesinde öğrenim gören potansiyel girişimciler için yaklaşık %70 civarındadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 2023 vizyonu içerisinde dış ticaretin önemi konusunda bilgi sahibi olduklarını belirten öğrencilerin oranı hem kamu hem de vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler için %70'in altındadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin 2023 vizyonunun, kişileri dış ticaret girişimciliğine yönelmesine olanak sağladığını düşüncesinde olan kamu üniversitesi öğrencilerinin oranı (%70,9) vakıf üniversitesi öğrencilerinin oranından (%46,8) görece yüksektir. Bununla birlikte milli istihdam seferberliğinden haberdar olduklarını belirten kamu üniversitesi öğrencilerinin oranı (%54,7) vakıf üniversitesi öğrencilerine (%69,9) göre daha düşük iken milli istihdam seferberliğinin dış ticaret ve nitelikli dış ticaret personeli açığını kapatma konusunda atılmış önemli bir adım olarak gören kamu (%70,7) ve vakıf üniversitesinde öğrenim gören (%68,3) öğrenci oranları birbirine oldukça yakındır.

Kamu üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin % 70'inden fazlası ambargo, ticaret yasağı vb. korumacı eğilimler hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtirken, bu oran vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerde %54 seviyesindedir. Döviz kuru, faiz düzeyleri/oranları, GSYİH gibi makroekonomik değişkenlerin dış ticaret girişimciliğine etki eden unsurların arasında yer aldığı konusunda aynı fikirde olan hem kamu hem de vakıf üniversitesinde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimcilerinde yaklaşık %90 seviyesindedir.

Kamu üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin %62'sinden fazlası hem devletin verdiği/sağladığı dış ticaret teşviklerinden haberdar olup hem de Eximbank'ın ihracata yönelik destekleri konusunda bilgi sahibiyken bu oran vakıf üniversitesi öğrencilerinde yaklaşık %5 ve daha aşağı bir oranda yer almaktadır. Diğer taraftan Eximbank gibi kuruluşların, kişilerin dış ticaret girişimciliğine yönelmesi konusunda destek sağlayacağını da düşünen potansiyel dış ticaret girişimcileri için devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin (%78) oranı vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere (%69,6) göre daha yüksektir.

Dış Ticaret Girişimcilik Eğilimi

Kamu ve vakıf üniversitesinde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimcilerinin dış ticaret girişimcilik eğilimlerini ortaya koymak amacıyla yöneltilen ifadelerle katılım derecelerine ait verdikleri cevaplar ile oluşturulan Tablo'4 ve Tablo 5 aşağıda yer almaktadır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

**Dış Ticaret Girişimciliği Potansiyeli Bağlamında Kamu Ve Vakıf Üniversitelerinin
Karşılaştırılması**

Tablo 4'te bir kamu üniversitesinde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimcilerinin dış ticaret girişimcilik eğilimine yönelik ifadelerle verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Tablo 4. Dış Ticaret Girişimcilik Eğilimi – Bir Kamu Üniversitesi Öğrencilerine Ait Cevapların Dağılımı

İfadeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne De Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Ortalama
	%					
1.Bölümümüz mezunları kendi işlerini kurmak için fırsat yaratma yeteneğine sahiptirler.	2,7	7,4	25,5	46,3	18,1	3,70
2.Bölümümüz mezunları mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemelidir.	4,7	25,5	29,5	23,5	16,8	3,22
3.Bölümümüz mezunları kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır.	8,7	26,8	26,8	20,8	16,8	3,10
4.Bölümümüz mezunları mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.	6,7	11,4	34,9	30,2	16,8	3,39
5.Bölümümüz mezunları özel sektörde çalışmayı planlamalıdır.	1,3	8,7	26,2	46,3	17,4	3,70
6.Bir işin fırsatlar sunması, emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir.	7,4	10,7	32,2	32,9	16,8	3,41
7.Çok çalışan sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak istemem.	6	10,1	28,2	27,5	28,2	3,62
8.Sosyal yaşamı, iş yaşamını ve eğlenceyi dengeli bir şekilde yaşayan bir kişiliğe sahip olmak isterim.	1,3	3,4	10,1	30,9	54,4	4,34
9.Mevcut gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim.	6,7	12,1	36,9	34,2	10,1	3,29
10.Gerçekleri zorlayarak sezgiye ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim.	1,3	16,8	38,3	30,9	12,8	3,37
11.İnanmadığım bir konuda olumsuz bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm.	7	8,7	34,2	38,9	17,4	3,64
12.İnanmadığım bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı göze alamam.	8,1	18,8	30,2	30,2	12,8	3,21
13.Kariyerimin gelecek 5 yılında, yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşına çıkarsa kabul ederim.	1,3	3,4	22,8	36,9	35,6	4,02
14.Kariyerim için gerekli olsa dahi önceliklerimden vazgeçmem.	2	14,1	37,6	31,5	14,8	3,43

1: Hiç Katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne De Katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen Katılıyorum

Kamu üniversitesinde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimcilerinin girişimcilik eğilimine yönelik cevapları incelendiğinde;

• Kamu üniversitesinde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimcilerinin; kendi işlerini kurmaya yönelik fırsat yaratma becerisine sahip olduklarını (%64,4), mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemesi gerektiğini belirtmektedirler (%30,2). Ayrıca, potansiyel dış ticaret girişimcilerinin %37,6'sı uluslararası ticaret bölümü mezunlarının kamu sektöründe çalışmayı planlamaması gerektiğini, % 47'si mutlaka girişimci olmaya odaklanılması gerektiğini ve %63,7'si ise özel sektörde çalışmayı planlamaları gerektiğini vurgulamaktadır.

• Kamu üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin Katılımcıların % 44,3'ü dış ticaret girişimciliği söz konusu olduğunda mevcut gerçeklere bağlı kalmayı tercih ederek hareket edeceklerini, % 43,7'si gerçekleri zorlayarak, sezgiye ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih edeceklerini belirtirken inandığı bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı göze alamayacağını ifade eden katılımcı yüzdesi ise 26,9'dur.

• Kariyerinin gelecek 5 yılında, yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşısına çıkarsa kabul edecek olan katılımcı yüzdesi 72,5 olarak ortaya çıkarken, kariyerim için gerekli olsa dahi önceliklerinden vazgeçmeyecek katılımcı yüzdesi ise 46,3'tür. Bununla birlikte kariyer hedeflerine ulaşmak için sürekli çalışan ve hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmayı isteyen potansiyel dış ticaret girişimcisi olan uluslararası ticaret öğrencisi ise %55,7'dir.

Tablo 5'te bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimcilerinin dış ticaret girişimcilik eğilimine yönelik ifadelerle verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Tablo 5. Dış Ticaret Girişimcilik Eğilimi – Bir Vakıf Üniversitesi Öğrencilerine Ait Cevapların Dağılımı

İfadeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne De Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Ortalama
	%					
1.Bölümümüz mezunları kendi işlerini kurmak için fırsat yaratma yeteneğine sahiptirler.	4	7,1	19,8	45,2	23,8	3,78
2.Bölümümüz mezunları mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemelidir.	3,2	16,7	21,4	38,9	19,8	3,56
3.Bölümümüz mezunları kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır.	7,9	31	25,4	20,6	15,1	3,25
4.Bölümümüz mezunları mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.	3,2	12,7	22,2	33,3	28,6	3,59
5.Bölümümüz mezunları özel sektörde çalışmayı planlamalıdır.	0,8	20,6	49,2	6,3	23	3,87
6.Bir işin fırsatlar sunması, emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir.	2,4	6,3	26,2	42,1	23	3,77
7.Çok çalışan sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak istemem.	19	19,8	11,1	20,6	29,4	2,85
8.Sosyal yaşamı, iş yaşamını ve eğlenceyi dengeli bir şekilde yasayan bir kişiliğe sahip olmak isterim.	1,6	4,8	13,5	34,1	46	4,18
9.Mevcut gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim.	8,7	40,5	4,8	32,5	13,5	3,49
10.Gerçekleri zorlayarak sezgiye ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim.	0,8	11,9	23,8	36,5	27	3,71
11.İnanmadığım bir konuda olumsuz bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm.	4,8	9,5	31,7	36,5	17,5	3,52
12.İnanmadığım bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı göze alamam.	12,7	30,2	28,6	10,3	18,3	3,17
13.Kariyerimin gelecek 5 yılında, yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşına çıkarsa kabul ederim.	6,3	34,9	33,3	2,4	23	3,90
14.Kariyerim için gerekli olsa dahi önceliklerimden vazgeçmem.	3,2	11,9	37,3	31,7	15,9	3,51

1: Hiç katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen katılıyorum

Vakıf üniversitesinde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimcilerinin girişimcilik eğilimine yönelik cevapları incelendiğinde;

• Vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin kendi işlerini kurmaya yönelik fırsat yaratma becerisine sahip olduklarını (%69), mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemesi gerektiğini belirtmektedirler (%58,7). Ayrıca, vakıf üniversitesinde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimcilerinin %35,7'si uluslararası ticaret bölümü mezunlarının kamu sektöründe çalışmayı planlamaması gerektiğini, % 61,9'u mutlaka girişimci olmaya odaklanılması gerektiğini ve %29,3'ü ise özel sektörde çalışmayı planlamaları gerektiğini vurgulamaktadır.

• Vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin % 49,2'ü dış ticaret girişimciliği söz konusu olduğunda mevcut gerçeklere bağlı kalmayı tercih ederek hareket etmeyeceklerini, % 63,5'i gerçekleri zorlayarak, sezgiye ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih edeceklerini belirtirken inandığı bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı göze alamayacağını ifade eden katılımcı yüzdesi ise 28,6'dır.

• Kariyerinin gelecek 5 yılında, yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşısına çıkarsa kabul edecek olan katılımcı yüzdesi 25,4 olarak ortaya çıkarken, kariyeri için gerekli olsa dahi önceliklerinden vazgeçmeyecek katılımcı yüzdesi ise 47,3'tür. Bununla birlikte kariyer hedeflerine ulaşmak için sürekli çalışan ve hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmayı isteyen potansiyel dış ticaret girişimcisi olan uluslararası ticaret öğrencisi ise %50'dir.

Tartışma Ve Sonuç

Bu araştırmanın sonuçları örnekleme yer alan ve kamu üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin yarısından fazlasının özel sektörde çalışmak istediğinin, yaklaşık %40'ının ise kendi işletmesini kurmak istediğini belirtmektedir. Diğer taraftan vakıf üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında gelecekte kendi işini kurmak isteyen potansiyel girişimci adayları oranı % 83,3'tür. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, bu çalışmanın sonuçları Arslan (2002), Brenner ve diğ. (2015), Bozkurt (2006), Börü (2006), Hart ve Harrison (1992) ve Kourilsky ve Walstad (1998) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda ailesinden birinin kendi işini kurup yönettiğini belirten ve vakıf üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrenci oranının %71,4 olarak ortaya çıkması vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin kamu üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere göre girişimci olma konusunda oldukça avantajlı olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın sonuçları dış ticaret girişimciliği açısından değerlendirildiğinde farklı kültürlerle ticaret/iş yapmanın kamu üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler (%91,3) için vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere (%78,4) göre daha önemli bir girişim avantajı olarak görülmektedir. Ayrıca vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin karar almada riske yönelik tutumları kamu üniversitesinde

öğrenim görenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bağlamda değerlendirildiğinde bu araştırmanın sonuçları Parnell ve diğerleri (1995) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ortaya koyulan önemli aktörler ile benzerlik göstermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 2023 vizyonu içerisinde dış ticaretin önemini konusunda bilgi sahibi olan her iki üniversite öğrencileri değerlendirildiğinde Türkiye Cumhuriyeti'nin 2023 vizyonunun, kişileri dış ticaret girişimciliğine yönelmesine olanak sağladığını düşüncesinde olan kamu üniversitesi öğrencilerinin vakıf üniversitesi öğrencilerine görece yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mok (2005) tarafından yapılan çalışmada hükümetlerin girişimciliği özendirici faaliyetler içerisinde bulunması gerekliliğini vurgulaması, devlet tarafından benimsenen strateji ve girişimci adaylarının farkındalık ve eğilimi açısından önem arz etmektedir.

Dış ticaret girişimcilik eğilimine yönelik ifadeleri verilen cevaplara ilişkin sonuçlar her iki üniversite de öğrenim görmekte olan öğrencilerin kendi işlerini kurmaya yönelik fırsat yaratma becerisine sahip olduklarını ortaya koymuştur. Diğer taraftan mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemesi gerektiğini belirten vakıf üniversitesi öğrencilerinin kamu üniversitesi öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, mutlaka girişimci olmaya odaklanılması gerektiğini vurgulayan vakıf üniversitesinde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimcilerinin kamu üniversitesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu da araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Kariyerinin gelecek 5 yılında, yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşısına çıkarsa kabul edecek olan katılımcı yüzdesi kamu üniversitesi öğrencilerinde (%72,5) oldukça yüksek bir düzeyde ortaya çıkarken vakıf üniversitesi öğrencilerinde (%25,4) ise oldukça düşük bir düzeyde ortaya çıkmıştır.

Araştırma bir kamu ve vakıf üniversitesi öğrencileri örnekleminde gerçekleştirildiğinden araştırmanın kapsamını söz konusu üniversitelerde öğrenim gören potansiyel dış ticaret girişimci adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini öğrencilerin oluşturması ve örneklem seçme yöntemi olarak kolayda örnekleme yönteminin benimsenmiş olması sonuçların genellemesi açısından birer kısıt oluşturmaktadır. Araştırmanın bulguları, örneklem ve soru formundaki ifadelerle, araştırmada ileri sürülen her tür yorum; araştırmaya katılanlarla, veri toplama aracıyla ve araştırmanın örnekleminde yer alan kamu ve vakıf üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerden araştırmaya katılanlarla sınırlıdır. Bu nedenle gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalarda söz konusu sınırlılıklar dikkate alınarak yürütülecek çalışmaların hem bu alanda çalışan akademisyen ve araştırmacılar için hem de uygulayıcılar için fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Dış ticaret girişimciliği literatürde kendine yeni yeni yer bulan bir kavram olmakla birlikte bu çalışmada dış ticaret girişimcilik eğilimini ölçmek amacıyla girişimcilik literatüründen hareketle “Girişimcilik Eğilimi” ölçeğinden yararlanılmıştır. Dış ticaret girişimcilik eğilimini ölçmek amacıyla literatürde halihazırda bir ölçek olmadığı için girişimcilik eğilimi ölçeğine başvurulması araştırmanın bir diğer kısıtı olarak görülebilir. Gelecek çalışmalarda dış ticaret girişimcilik kavramının daha geniş olarak ele alınması ve dış ticaret girişimcilik eğilimini ölçmek amacıyla farklı ölçeklerin kullanılması dış ticaret girişimciliğinin incelenmesi açısından fayda sağlayacaktır.

Kaynakça

- Aksöz, E. O., Adaçay, F. R., Kozak, R., Esen, E. ve H. Bakır (2012); *Dış Ticarete Girişimcilik*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 1(1).
- Arslan, K. (2002); Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6,1-11.
- Basu, A. ve M. Virick (2015); Assessing Entrepreneurial Intentions Amongst Students: A Comparative Study, *Peer-Reviewed Papers*, 79-86.
- Bernstein, A. (2011). Nature vs Nurture: Who is Interested in Entrepreneurship Education? A Study of Business and Technology Undergraduates Based on Social Cognitive Career Theory, Phd, The George Washington University.
- Bozkurt, Ö. (2006); Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi, *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, ss. 93-111.
- Bozkurt, Ö. Ç. (2011); Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler”. *Detay Yayınları*.
- Bozkurt, Ö. Ç. (2014); Planlanmış Davranışlar Teorisi Çerçevesinde Öğrencilerin Girişimci Olma Niyetlerinin İncelenmesi, *Journal of Economic Research*, Vol: 3, No: 1.
- Bozkurt, Ö. ve K. Erdurur (2013); Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, Cilt:8, sayı:2.
- Börü, D. (2006); *Girişimcilik Eğilimleri Marmara Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Brenner, O. C., Pringle, C. D., and Greenhaus, J. H. (1991); Perceived Fulfillment of Organizational Employment Versus Entrepreneurship: Work Values and Career Intentions of Business College Graduates, *Journal of Small Business Management*.29(3), 62-74.
- Brinks, M. ve P. Vale (1990). *Entrepreneurship and Economic Change*, Mcgrow-Hill Book Company.

**Dış Ticaret Girişimciliği Potansiyeli Bağlamında Kamu Ve Vakıf Üniversitelerinin
Karşılaştırılması**

Bygrave, W.D. ve Hofer, C.W. (1991); *Theorizing About Entrepreneurship, Entrepreneurship Theory and Practice*, 16 (2), 13–21.

Ceylan, Y. (2012); Zorunlu Göç ve Suç İlişkisi: Muş İli Örneği. *Akademik Bakış Dergisi*, 32, s.1-18.

Chen, Y. F. ve Lai, M. Chuan (2010); Factors Influencing the Entrepreneurial Attitude of Taiwanese Tertiary-Level Business Students, *Social Behavior and Personality*, 38 (1),p. 1-12.

Doğan, N. (2013); Türkiye’de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi.

Doygun, U. ve M. Saygılı (2017); Dış Ticaret Girişimciliği Eğilimlerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma: Uluslararası Ticaret Bölümü Öğrencileri Örneği, 4. *Uluslararası 360° Gençlerle Öğrenci Kongresi. Bildiriler Kitabı*, s.163-173,24-25 Nisan, Manisa, Türkiye.

Ersoy (2017); Foreign Trade Entrepreneurship: Concept, Scope And Theory. The Most Recent Studies In Science And Art, Edited by: Hasan Arapgirlioğlu, Atilla Atik, Salim Hızıroğlu, Robert L. Elliott AND Dilek Atik, Volme 1, Chapter 73, ss.947-954, Ankara, Gece Kitaplığı.

Ersoy, A. Y. ve M. Saygılı (2017). Dış Ticaret Girişim Farkındalığı Ve Dış Ticaret Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma, 8. *Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, 06-11 Eylül, Köstence, Romanya.

Ersungur, Ş.M. ve İ.N. Yalman (2009); Bölgesel Kalkınmada İhracat Teşviklerinin Etkinliği: Sivas İlinde Bir Uygulama. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:10, sayı: 1, s. 81-98.

Girginer, N. ve N. Uçkun (2004); İşletmecilik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakış Açuları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama, 3. *Ulusal Bilgi, Ekonomi Ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı*, 25-26 Kasım, Eskişehir, pp.783-795.

Göçer, I., Bulut, S. ve M.M. Dam (2012); Doğrudan Yabancı Yatırımların Türkiye'nin İhracat Performansına Etkileri: Ekonometrik Bir Analiz, *Business And Economics Research Journal*, Cilt:3, sayı: 2, s. 21.

Gürol, M. A. (2006). *Küresel Arenada Girişimci Ve Girişimcilik*, Ankara: Gazi Kitabevi.

Hart, M. ve R. Harrison (1992); Encouraging Enterprise in Northern Ireland: Constraints and Opportunities, *Irish Business and Administrative Research*, 13,104–116.

Hisrich, R.D. ve M. P. Peters (2002); *Entrepreneurship*, Mc.Graw-Hill Irwin, USA.

Hisrich, R.D. ve M.P. Peters (1989), *Entrepreneurship: Starting, Developing, And Managing A New Enterprise*, Homewood, IL: BPI, Irwin Mcgraw-Hill.

Ismail, M., Khalid, S.A., Othman, M., Jusoff, K., Abdul Rahman, N., Mohamed Kassim, K. and Shekh Zain, R. (2009); Entrepreneurial Intention among

Malaysian Undergraduates, *International Journal of Business and Management*, Vol:4, No:10, 54-60.

İşcan, Ö. F. ve E. Kaygın (2011); Potansiyel Girişimciler Olarak Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3 (2). 275-286.

İşcan, Ö.F. ve E. Kaygın (2011); Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 443-462.

Kalaycı, Ş. (Ed.) (2010), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara, Asil Yayıncılık.

Karahan, M. ve İ. Ulusoy (2010); Hatay İli Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi', *EKEV Akademi Dergisi*, Cilt:14, sayı: 1, s. 367-379.

Karakaş, A. F. (2012); İşletme Ve Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğiliminin Karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.

Keleş, H. N. (2013); Girişimcilik Eğiliminin Kuşak Farkına Göre İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Ekim, Yıl:13, Sayı:26.

Khuong, M.N. ve N.H. Ann (2016); The Factors of Affecting Entrepreneurial Intention of the Students of Vietnam National University- A Mediation Analysis of Perception toward Entrepreneurship, *Journal of Economics, Business and Management*, Vol:4, No: 2.

Kılıç, R., Keklik, B. ve N. Çalış (2012); Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı:2, 423-435.

Kirzner, I. M. (1973); *Competition and Entrepreneurship*, Chicago, IL: University of Chicago Press.

Koe, W.L., Sa'ari, J.R., Majid, I.A. ve K. Ismail (2012); Determinants of Entrepreneurial Intention of Millennial Generation, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 40, 197-208.

Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. Cilt: 14, Sayı: 2.

Kourilsky, M. L. ve W. B. Walstad (1998); Entrepreneurship and Female Youth: Knowledge, Attitudes, Gender Differences, and Educational Practices, *Journal of Business Venturing*, 13 (1), 77-88.

**Dış Ticaret Girişimciliği Potansiyeli Bağlamında Kamu Ve Vakıf Üniversitelerinin
Karşılaştırılması**

- Lee, M. S. ve J. S. Peterson (2000); Culture, Entrepreneurial Orientation and Global Competitiveness, *Journal of World Business*, 35 (4), 401-416.
- Luthje, C. ve N. Franke (2003); The 'Making' Of An Entrepreneur: Testing A Model of Entrepreneurial Intent Among Engineering Students at MIT", *R&D Management*, 33 (2), 135- 147.
- McBurney, R. (1987); Texts Leave Students Ignorant of Entrepreneurship", 10 (October), 9.
- Mok, K. H. (2005); Fostering Entrepreneurship: Changing Role of Government and Higher Education Governance in Hong Kong, *Research Policy*, 34, 537-554.
- Mueller, L. S. ve S. A. Thomas (2000); Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus of Control and Innovativeness; *Journal of Business Venturing*, 16, 51-75.
- Naktiyok, A. (2004); *İç girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Obschonka, M., Silbereisen, R.K. ve E. Schmitt-Rodermund (2010); Entrepreneurial Intention a Developmental Outcome, *Journal of Vocational Behavior*, 77, 63-72.
- Okudan, E. G. ve Rzasa E. S. (2006); A Project-Based Approach to Entrepreneurial Leadership Education, *Technovation*, 26, 195-210.
- Ören K.ve M. Biçkes (2011); Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri: Nevşehir'deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3): 67-68.
- Özdemir, A., Saygılı, M. ve K. Yıldırım (2016); Risk Alma Eğilimi ve Başarma İhtiyacının Girişimcilik Potansiyeline Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *The Journal of Business Science*, Cilt: 4, sayı: 2, s. 121-141.
- Parnell, A. J., Crandall, W. ve M. Menefee (1995); Examining the Impact of Culture on Entrepreneurial Propensity: An Empirical Study of Prospective American and Egyptian Entrepreneurs, *Academy of Entrepreneurship Journal*. 1 (1), 39-53.
- Ronstadt, R. C. (1984); *Entrepreneurship: Text, Cases, and Notes*, Lord Publishing.
- Sánchez, J.C. ve B.R. Hernández-Sánchez (2014); Gender, Personal Traits, Entrepreneurial Intentions, *Business and Management Research*, Vol: 3, No:1.
- Shane, S. ve S. Venkataraman (2000); The Promise Of Entrepreneurship As A Field Of Research', *Academy of Management Review*, Vol: 25, no.1, pp. 217-226.
- Souitaris V., Zerbinati, S. ve A. Al-Laham (2007); Do Entrepreneurship Programs Raise Entrepreneurial Intention of Science and Engineering Students? The Effect of Learning, Inspiration, and Resources, *Journal of Business Venturing* 22, 566- 591.
- Stevenson, H. H., Roberts M., Grousbeck J., Harold I. I. ve A. Bhide (1985); *New Business Ventures And The Entrepreneur (2nd ed.)*, Homewood, Ill.: R.D. Irwin.

Türk Dil Kurumu (TDK). (2018).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori=veritbn&kelimesec=107448 (Erişim tarihi: 01.06.2018).

Timuroğlu, M.K. ve S. Çakır (2014); Girişimcilerin Yeni Bir Girişim Yapma Niyetlerinin Risk Alma Eğilimi ile İlişkisi, *Journal of Economics and Administrative Sciences*, Vol:16, Issue:2.

Türkmen, A. (2007); Girişimcilik Ve Girişimcilik Kültürü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Projesi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Türkiye.

Wang, K. C. ve P. Wong(2004); Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore, *Technovation*, 24, 163–172.

Wickham, A. P. (2006); *Strategic Entrepreneurship*, Financial Times Prentice Hall, UK.

Yılmaz, E. ve A. Sünbül (2009); Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:21, sayı:1, s.195-203.

Zain, Z.M., Akram, A.M., ve E.K. Ghani (2010); Entrepreneurial Intention Among Malaysian Business Students, *Canadian Social Science*, Vol: 6, No:3, 34-44.

Zhao, H, Seibert, S.E. ve G.T Lumpkin. (2010). The Relationship of Personality to Entrepreneurial Intentions and Performance: A Meta-Analytic Review, *Journal of Management* 36.2, 381-404.

Zimmerer, W. T. ve M. N. Scarborough (2005). *Essentials of Entrepreneurship and Small Business Management*, Pearson Prentice Hall, USA, 2005.

